Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 22ας Μαΐου 2012 *

«Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων — Οδηγία 2004/38/ΕΚ — Άρθρο 28, παράγραφος 3, στοιχείο α' — Απόφαση περί απελάσεως — Ποινική καταδίκη — Επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας»

Στην υπόθεση C-348/09,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Γερμανία) με απόφαση της 20ής Αυγούστου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 31 Αυγούστου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

P. I.

κατά

Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους B. Σκουρή, Πρόεδρο, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues (εισηγητή), K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, U. Lõhmus, προέδρους τμήματος, A. Rosas, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Arabadjiev και C. Toader, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Ιανουαρίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο P. I., εκπροσωπούμενος από τους G. L. Pagliaro και A. Caramazza, Rechtsanwälte,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και J. Möller,

— η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη L. Van den Broeck,

— η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Vang,

— η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. Linntam,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Ιρλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. O'Hagan και J. Kenny, επικουρούμενους από τον D. Conlan Smyth, barrister,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Varone, avvocato dello Stato,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Wissels και M. Noort,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Szpunar,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις D. Maidani και S. Grünheid,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Μαρτίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 28, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ L 158, σ. 77, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, και ΕΕ 2005, L 197, σ. 34).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του P. I., Ιταλού υπηκόου, και της Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid (Γερμανία) με αντικείμενο την απόφαση της τελευταίας με την οποία διαπιστώθηκε ότι ο P. I. είχε απολέσει το δικαίωμα εισόδου και διαμονής στη γερμανική επικράτεια και διατάχθηκε αυτός να εγκαταλείψει την εν λόγω επικράτεια υπό την απειλή απελάσεώς του στην Ιταλία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2004/38

3 Η εικοστή τρίτη και η εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2004/38 έχουν ως εξής:

«(23) Η απέλαση των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας αποτελεί μέτρο το οποίο ενδέχεται να βλάψει σοβαρά πρόσωπα τα οποία, κάνοντας χρήση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που τους απονέμει η συνθήκη [ΕΚ], έχουν ενταχθεί ουσιαστικά στο κράτος μέλος υποδοχής. Για τον λόγο αυτόν, θα πρέπει να περιορισθεί το πεδίο εφαρμογής των σχετικών μέτρων, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη ο βαθμός ένταξης των ενδιαφερομένων, η διάρκεια της παραμονής τους στο κράτος μέλος υποδοχής, η ηλικία και η κατάσταση της υγείας τους, η οικογενειακή και η οικονομική τους κατάσταση, καθώς και οι δεσμοί τους με τη χώρα καταγωγής τους.

(24) Κατά συνέπεια, όσο μεγαλύτερη είναι η ένταξη των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους στο κράτος μέλος υποδοχής τόσο μεγαλύτερη προστασία θα πρέπει να παρέχεται έναντι απέλασης. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας, θα πρέπει να λαμβάνεται μέτρο απέλασης κατά πολιτών της Ένωσης οι οποίοι διαμένουν επί μακρόν στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής, ιδίως όταν έχουν γεννηθεί και διαμείνει εκεί όλη τους τη ζωή. Επιπλέον, οι εν λόγω εξαιρετικές περιστάσεις θα πρέπει επίσης να ισχύουν και για τα μέτρα απέλασης που λαμβάνονται κατά ανηλίκων, προκειμένου να προστατεύονται οι δεσμοί με την οικογένειά τους, σύμφωνα με τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού των Ηνωμένων Εθνών της 20ής Νοεμβρίου 1989.»

4 Το άρθρο 27, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν περιορισμούς στην ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής των πολιτών της Ένωσης και των μελών της οικογένειάς τους, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας. Δεν μπορεί να γίνεται επίκληση των λόγων αυτών για την εξυπηρέτηση οικονομικών σκοπών.

2. Κάθε μέτρο που λαμβάνεται για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και να θεμελιώνεται αποκλειστικά στην προσωπική συμπεριφορά του αφορώμενου ατόμου. Προηγούμενες ποινικές καταδίκες δεν αποτελούν αφεαυτών λόγους για τη λήψη τέτοιων μέτρων.

Η προσωπική συμπεριφορά του αφορώμενου ατόμου πρέπει να συνιστά πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή, στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας. Αιτιολογίες που δεν συνδέονται με τα στοιχεία της υπόθεσης ή στηρίζονται σε εκτιμήσεις γενικής πρόληψης δεν γίνονται αποδεκτές.»

5 Το άρθρο 28 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Πριν λάβει απόφαση απέλασης για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, το κράτος μέλος υποδοχής λαμβάνει υπόψη εκτιμήσεις όπως η διάρκεια παραμονής του αφορώμενου ατόμου στην επικράτειά του, η ηλικία, η κατάσταση της υγείας του, η οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, η κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωσή του στο κράτος μέλος υποδοχής και το εύρος των δεσμών του με τη χώρα καταγωγής.

2. Το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να λαμβάνει απόφαση απέλασης πολίτη της Ένωσης ή μέλους της οικογένειάς του, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτειά του, παρά μόνο για σοβαρούς λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

3. Δεν μπορεί να λαμβάνεται απόφαση απέλασης πολίτη της Ένωσης, εκτός αν η απόφαση απέλασης βασίζεται σε επιτακτικούς λόγους δημόσιας ασφάλειας, κατά τα οριζόμενα από τα κράτη μέλη, εφόσον τα πρόσωπα αυτά:

α) έχουν διαμείνει κατά τα προηγούμενα δέκα έτη στο κράτος μέλος υποδοχής, ή

β) είναι ανήλικοι, εκτός εάν η απέλαση είναι απαραίτητη για το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, όπως προβλέπεται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, της 20ής Νοεμβρίου 1989.»

6 Το άρθρο 33 της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«1. Το κράτος μέλος υποδοχής δύναται να εκδίδει αποφάσεις απέλασης ως ποινή ή ως παρεπόμενο μέτρο σε σχέση με ποινή κράτησης, μόνον εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις των άρθρων 27, 28 και 29.

2. Αν η απόφαση απέλασης όπως προβλέπεται στην παράγραφο 1, εκτελείται περισσότερο από δύο έτη αφότου εκδοθεί το κράτος μέλος βεβαιώνεται ότι το αφορώμενο άτομο εξακολουθεί να αποτελεί πραγματική απειλή για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια, και εξετάζει επίσης κατά πόσον έχει, ενδεχομένως, επέλθει ουσιαστική μεταβολή των περιστάσεων αφότου εκδόθηκε η απόφαση απέλασης.»

Η οδηγία 2011/92/ΕΕ

7 Η οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2004/68/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 335, σ. 1), έχει ως σκοπό τη θέσπιση ελάχιστων κανόνων σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στον τομέα της σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, της παιδικής πορνογραφίας και της άγρας παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς. Καθιερώνει επίσης διατάξεις για την ενίσχυση της πρόληψης των εν λόγω εγκλημάτων και την προστασία των θυμάτων τους.

Η εθνική νομοθεσία

8 Το άρθρο 6 του νόμου για την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών της Ένωσης (Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern), της 30ής Ιουλίου 2004 (*BGBl.* 2004 I, σ. 1950), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο περί τροποποιήσεως του νόμου για την ομοσπονδιακή αστυνομία και άλλων νόμων (Gesetz zur Änderung des Bundespolizeigesetzes und anderer Gesetze), της 26ης Φεβρουαρίου 2008 (*BGBl.* 2008 I, σ. 215, στο εξής: FreizügG/EU), ορίζει τα εξής:

«(1) Η απώλεια του κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, δικαιώματος διαπιστώνεται, με την επιφύλαξη του άρθρου 5, παράγραφος 5, μόνον για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας (άρθρο 39, παράγραφος 3, και άρθρο 46, παράγραφος 1, της Συνθήκης […]), οπότε αφαιρείται το πιστοποιητικό για το κοινοτικού δικαίου δικαίωμα διαμονής ή για τη μόνιμη διαμονή και ανακαλείται το δελτίο διαμονής ή μόνιμης διαμονής. Για τους παραπάνω λόγους επιτρέπεται επίσης να απαγορευθεί η είσοδος στην εθνική επικράτεια. Λόγος δημόσιας υγείας μπορεί να συντρέχει μόνον εφόσον η ασθένεια έχει εκδηλωθεί εντός τριών μηνών από την είσοδο στην εθνική επικράτεια.

(2) Η ύπαρξη ποινικής καταδίκης δεν αρκεί προς δικαιολόγηση των αποφάσεων ή μέτρων που προβλέπονται στην παράγραφο 1. Μπορούν να λαμβάνονται υπόψη μόνον οι ποινικές καταδίκες που δεν έχουν διαγραφεί από το ποινικό μητρώο, και μάλιστα μόνον αν από τις περιστάσεις που οδήγησαν στις καταδίκες αυτές προκύπτει η ύπαρξη ατομικής συμπεριφοράς που συνιστά πραγματική απειλή για τη δημόσια τάξη. Συγκεκριμένα, πρέπει να πρόκειται για ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας.

(3) Για την έκδοση αποφάσεως κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1, πρέπει ιδίως να λαμβάνονται υπόψη η διάρκεια διαμονής του ενδιαφερομένου στη γερμανική επικράτεια, η ηλικία του, η κατάσταση της υγείας του, η οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, η κοινωνική και πολιτιστική του ένταξη στη Γερμανία και το πόσο ισχυρούς δεσμούς έχει με τη χώρα καταγωγής του.

(4) Η κατά την παράγραφο 1 διαπίστωση γίνεται, αν ο ενδιαφερόμενος έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής, μόνον εφόσον συντρέχουν σοβαροί λόγοι.

(5) Στην περίπτωση των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους που διαμένουν κατά τα τελευταία δέκα έτη στην επικράτεια της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, καθώς και των ανηλίκων, η διαπίστωση της απώλειας κατά την παράγραφο 1 επιτρέπεται μόνον για επιτακτικούς λόγους δημόσιας ασφάλειας. Για τους ανηλίκους αυτό δεν ισχύει, εφόσον η απώλεια του δικαιώματος διαμονής είναι αναγκαία για το συμφέρον του τέκνου. Επιτακτικοί λόγοι δημόσιας

ασφάλειας μπορούν να συντρέχουν μόνον αν ο ενδιαφερόμενος έχει καταδικαστεί τελεσιδίκως, λόγω ενός ή περισσοτέρων εκ προθέσεως τελεσθέντων αδικημάτων, σε ποινή στερητική της ελευθερίας ή ποινή για ανηλίκους διάρκειας τουλάχιστον πέντε ετών ή αν έχει διαταχθεί, κατά την τελευταία τελεσίδικη καταδίκη του, η μετά την έκτιση της ποινής φύλαξή του σε σωφρονιστικό κατάστημα, αν απειλείται η ασφάλεια της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ή αν υπάρχει κίνδυνος να τελέσει ο ενδιαφερόμενος τρομοκρατικές πράξεις.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

9 Ο P. I. γεννήθηκε στην Ιταλία στις 3 Σεπτεμβρίου 1965 και ζει στη Γερμανία από το 1987. Τον Απρίλιο του 1987 του χορηγήθηκε το πρώτο του δελτίο διαμονής το οποίο ανανεώθηκε έκτοτε επανειλημμένως. Είναι άγαμος και δεν έχει τέκνα. Δεν ολοκλήρωσε τη σχολική του φοίτηση ούτε κάποια επαγγελματική εκπαίδευση, έχει δε εργασθεί στη Γερμανία μόνον περιστασιακώς. Ο P. I. έχει πέντε αδέλφια, εκ των οποίων ορισμένα ζουν στη Γερμανία και άλλα στην Ιταλία. Από τον χρόνο της συλλήψεώς του, τον Ιανουάριο του 2006, η μητέρα του διαμένει εν μέρει στη Γερμανία και εν μέρει στην Ιταλία.

10 Με απόφαση της 16ης Μαΐου 2006 που κατέστη απρόσβλητη στις 28 Οκτωβρίου 2006, το Landgericht Köln (πρωτοδικείο της Κολωνίας) καταδίκασε τον P. I. σε στερητική της ελευθερίας ποινή διάρκειας επτά ετών και έξι μηνών για σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκου, σεξουαλικό εξαναγκασμό και βιασμό. Τα πραγματικά περιστατικά που είχαν ως αποτέλεσμα την καταδίκη αυτή έλαβαν χώρα κατά τα έτη 1990 έως 2001. Από το 1992, ο P. I. εξανάγκαζε το θύμα του, σε εβδομαδιαία σχεδόν βάση, να έχει σεξουαλικές σχέσεις μαζί του ή να προβαίνει σε άλλες σεξουαλικές πράξεις, ασκώντας βία ή απειλώντας το ότι θα θανάτωνε τη μητέρα ή τον αδερφό του. Τα αδικήματα αυτά διαπράχθηκαν εις βάρος της κόρης της τότε συντρόφου του P. I., η οποία ήταν οκτώ ετών όταν άρχισαν να λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα αυτά. Ο P. I. είναι φυλακισμένος από τις 10 Ιανουαρίου 2006 και θα εκτίει την ποινή του έως τις 9 Ιουλίου 2013.

11 Με απόφαση της 6ης Μαΐου 2008, η Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid, η οποία είναι καθής στην κύρια δίκη, διαπίστωσε την απώλεια του δικαιώματος εισόδου και διαμονής του P. I. στη γερμανική επικράτεια, διέταξε την άμεση εκτέλεση του μέτρου αυτού και κάλεσε τον P. I. να εγκαταλείψει την εν λόγω επικράτεια υπό την απειλή απελάσεως στην Ιταλία.

12 Η καθής της κύριας δίκης επισημαίνει ότι ο P. I. εκδήλωσε με τις πράξεις του ιδιαίτερη εγκληματική διάθεση και προξένησε «βαθύτατη οδύνη» στο θύμα του κακοποιώντας το επί σειρά ετών. Υπό παρεμφερείς δε συνθήκες, δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο υποτροπής του και τελέσεως πανομοιότυπων ή παρεμφερών πράξεων προς εκείνες που διέπραξε πριν τη σύλληψή του, εξαιτίας ιδίως του παρατεταμένου διαστήματος κατά το οποίο τελείτο το αδίκημα, καθώς επίσης του γεγονότος ότι ο αυτουργός του εξακολουθούσε να μην έχει αίσθημα ενοχής. Μολονότι τα άξια προστασίας συμφέροντα του P. I. ελήφθησαν υπόψη, δεν υπήρξε ιδιαίτερη ενσωμάτωσή του, από οικονομικής ή κοινωνικής απόψεως, στη γερμανική κοινωνία.

13 Στις 12 Ιουνίου 2008 ο P. I. προσέφυγε κατά της αποφάσεως περί απελάσεως της 6ης Μαΐου 2008 και ζήτησε την αναστολή της εκτελέσεώς της. Το Verwaltungsgericht Düsseldorf (διοικητικό πρωτοδικείο του Ντίσελντορφ) απέρριψε την προσφυγή αυτή με απόφαση της 14ης Ιουλίου 2008, καθότι έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι τα πραγματικά περιστατικά που είχαν ως αποτέλεσμα την καταδίκη κατεδείκνυαν μια προσωπική συμπεριφορά που προκαλούσε ανησυχία για μία ενεστώσα, πραγματική και αρκούντως σοβαρή απειλή εις βάρος θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας, ήτοι της προστασίας των κοριτσιών και των γυναικών έναντι της σεξουαλικής επιθέσεως και του βιασμού. Ο P. I. είχε εκδηλώσει με τις πράξεις του ιδιαίτερη εγκληματική διάθεση, δεδομένων ιδίως της περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας τελέσθηκαν οι πράξεις, της ηλικίας του θύματος και των μέσων που χρησιμοποίησε προκειμένου να μην αποκαλυφθούν οι πράξεις του, απειλώντας διαρκώς το θύμα του και μεθοδεύοντας την απομόνωσή του.

14 Ο P. I. άσκησε έφεση κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως ενώπιον του Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen, το οποίο, αφού αποκατέστησε το ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Εμπίπτουν στο περιεχόμενο του κατά το άρθρο 28, παράγραφος 3, της οδηγίας [2004/38] όρου "επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας" αποκλειστικά και μόνον κίνδυνοι για την εξωτερική ή εσωτερική ασφάλεια του κράτους μέλους, υπό την έννοια της υπόστασης του κράτους με τους βασικούς του θεσμούς και τις σημαντικές του δημόσιες υπηρεσίες, της επιβίωσης του πληθυσμού, καθώς και των εξωτερικών σχέσεων και της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

15 Στη σκέψη 56 της αποφάσεώς του της 23ης Νοεμβρίου 2010, C-145/09, Τσακουρίδης (Συλλογή 2010, σ. I-11979), το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 28, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι η καταπολέμηση της εγκληματικότητας που συνδέεται με την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών από συμμορίες είναι δυνατόν να εμπίπτει στην έννοια «επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας», ώστε να δικαιολογείται μέτρο απελάσεως πολίτη της Ένωσης που διέμενε στο κράτος μέλος υποδοχής κατά τα προηγούμενα δέκα έτη.

16 Απαντώντας σε ερώτηση που του έθεσε το Δικαστήριο κατόπιν της εκδόσεως της προπαρατεθείσας αποφάσεως Τσακουρίδης, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε ότι υφίσταντο αμφιβολίες, στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά πόσον και, ενδεχομένως, υπό ποίες προϋποθέσεις η καταπολέμηση μορφών εγκληματικότητας διαφορετικών από τη διακίνηση ναρκωτικών από συμμορίες είναι επίσης δυνατόν να συνιστά «επιτακτικό λόγο δημόσιας ασφάλειας», υπό την έννοια του προπαρατεθέντος άρθρου 28, παράγραφος 3.

17 Το προαναφερθέν δικαστήριο διερωτάται, ειδικότερα, κατά πόσον είναι δυνατόν να απομακρυνθούν από το κράτος μέλος υποδοχής πολίτες της Ένωσης οι οποίοι, χωρίς να ανήκουν σε συμμορία ή οιοδήποτε άλλο εγκληματικό κύκλωμα, διέπραξαν ιδιαζόντως σοβαρά ποινικά αδικήματα τα οποία θίγουν ατομικά δικαιώματα που τυγχάνουν νομικής προστασίας, όπως ο σεξουαλικός αυτοπροσδιορισμός, η ζωή, η ελευθερία ή η σωματική ακεραιότητα, και οσάκις υφίσταται αυξημένος κίνδυνος υποτροπής μέσω της τελέσεως άλλων παρεμφερών αδικημάτων.

18 Όσον αφορά τη δημόσια ασφάλεια, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι καλύπτει τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική ασφάλεια κράτους μέλους του (προπαρατεθείσα απόφαση Τσακουρίδης, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

19 Κατά το Δικαστήριο, από το γράμμα του άρθρου 28, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38 και από την οικονομία της εν λόγω διατάξεως, προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, εξαρτώντας τη λήψη οιουδήποτε μέτρου απελάσεως στις περιπτώσεις του άρθρου αυτού από τη συνδρομή «επιτακτικών λόγων» δημόσιας ασφάλειας, έννοια που είναι πολύ στενότερη από εκείνη των «σοβαρών λόγων» της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού, σκόπευε προδήλως να περιορίσει τη λήψη μέτρων βάσει της εν λόγω παραγράφου 3 σε «εξαιρετικές περιπτώσεις», όπως προβλέπεται στην εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής (απόφαση Τσακουρίδης, σκέψη 40).

20 Η έννοια «επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας» προϋποθέτει όχι μόνον ότι υπάρχει προσβολή της δημόσιας ασφάλειας, αλλά επίσης ότι η προσβολή αυτή είναι ιδιαιτέρως σοβαρή, γεγονός που αντανακλάται στη χρήση του όρου «επιτακτικοί λόγοι» (προπαρατεθείσα απόφαση Τσακουρίδης, σκέψη 41).

21 Πρέπει, επίσης, να υπομνησθεί ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη μια ομοιόμορφη κλίμακα αξιών όσον αφορά την εκτίμηση των μορφών συμπεριφοράς που δύναται να θεωρηθούν ως αντίθετες προς τη δημόσια τάξη (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2001, C-268/99, Jany κ.λπ., Συλλογή 2001, σ. I-8615, σκέψη 60).

22 Κατά το γράμμα του άρθρου 28, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38, οι επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας «[ορίζονται] από τα κράτη μέλη».

23 Καίτοι, κατ' ουσίαν, τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να καθορίζουν, σύμφωνα με τις εθνικές τους ανάγκες που ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με το κράτος μέλος και τη χρονική περίοδο, τις απαιτήσεις της δημόσιας τάξης και της δημόσιας ασφάλειας, ιδίως ως δικαιολογητικό λόγο για παρέκκλιση από τη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, εντούτοις, οι απαιτήσεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικώς, με αποτέλεσμα το περιεχόμενό τους να μην μπορεί να καθορίζεται μονομερώς από κάθε κράτος μέλος χωρίς έλεγχο εκ μέρους των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 2008, C-33/07, Jipa, Συλλογή 2008, σ. I-5157, σκέψη 23· της 17ης Νοεμβρίου 2011, Aladzhov, C-434/10, Συλλογή 2011, σ. I-11659, σκέψη 34, και Gaydarov, C-430/10, Συλλογή 2011, σ. I-11637, σκέψη 32).

24 Προκειμένου να καθορισθεί κατά πόσον αδικήματα όπως αυτά που διέπραξε ο P. I. ενδέχεται να εμπίπτουν στην έννοια «επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας», πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία.

25 Κατά το άρθρο 83, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών εντάσσεται στους τομείς της ιδιαιτέρως σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση οι οποίοι απαιτούν την παρέμβαση του νομοθέτη της Ένωσης.

26 Θέτοντας τον σκοπό αυτό, η πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2011/92/ΕΕ υπογραμμίζει ότι η σεξουαλική κακοποίηση και η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών συνιστούν σοβαρές προσβολές θεμελιωδών δικαιωμάτων, ειδικότερα των δικαιωμάτων των παιδιών στην προστασία και τη φροντίδα που είναι αναγκαίες για την ευημερία τους, όπως κατοχυρώνονται στη Σύμβαση του 1989 των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

27 Η σοβαρότητα του είδους αυτού αδικημάτων προκύπτει, επίσης, από το άρθρο 3 της οδηγίας 2011/92, η παράγραφος 4 του οποίου ορίζει ότι η σεξουαλική πράξη με παιδί που δεν έχει φθάσει την ηλικία σεξουαλικής συναίνεσης πρέπει να τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή το ανώτατο όριο της οποίας ανέρχεται σε τουλάχιστον πέντε έτη, ενώ, δυνάμει της παραγράφου 5, στοιχείο i, του ίδιου άρθρου, η σεξουαλική πράξη με παιδί που γίνεται με κατάχρηση αναγνωρισμένης θέσης εμπιστοσύνης, εξουσίας ή επιρροής επάνω στο παιδί πρέπει να τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή το ανώτατο όριο της οποίας ανέρχεται σε τουλάχιστον οκτώ έτη. Κατά την ίδια παράγραφο 5, στοιχείο iii, το ανώτατο όριο της ποινής αυτής πρέπει να ανέρχεται σε τουλάχιστον δέκα έτη σε περίπτωση χρήσεως εξαναγκασμού, βίας ή απειλής. Κατά το άρθρο 9, στοιχεία β′ και γ′, της ίδιας οδηγίας, πρέπει να θεωρείται ως επιβαρυντική η περίσταση ότι το αδίκημα διεπράχθη από μέλος της οικογένειας του παιδιού, από πρόσωπο που συγκατοικεί με το παιδί ή πρόσωπο που έχει κάνει κατάχρηση αναγνωρισμένης θέσεως εμπιστοσύνης ή εξουσίας, καθώς και η περίσταση ότι το αδίκημα περιλάμβανε σοβαρή βία ή προκάλεσε σοβαρή βλάβη στο παιδί.

28 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να κρίνουν ότι ποινικά αδικήματα όπως εκείνα του άρθρου 83, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ αποτελούν σοβαρή προσβολή θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας, ικανή να συνιστά άμεση απειλή για την ηρεμία και τη σωματική ασφάλεια του πληθυσμού και ότι, ως εκ τούτου, εμπίπτουν στην έννοια «επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας», με αποτέλεσμα να δικαιολογείται ενδεχομένως η λήψη μέτρου απελάσεως βάσει

της παραγράφου 3 του άρθρου 28 της οδηγίας 2004/38, υπό την προϋπόθεση ότι ο τρόπος τελέσεως τέτοιων αδικημάτων χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα σοβαρός, κάτι που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει βάσει ειδικής εξετάσεως της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί.

29 Ενδεχόμενη διαπίστωση από το αιτούν δικαστήριο, κατά τις αξίες της δικής του έννομης τάξεως, ότι αδικήματα όπως αυτά που διέπραξε ο P. I. συνιστούν άμεση απειλή για την ηρεμία και τη σωματική ασφάλεια του πληθυσμού δεν πρέπει να έχει κατ' ανάγκη ως αποτέλεσμα την απέλαση του οικείου προσώπου.

30 Συγκεκριμένα, το άρθρο 27, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2004/38 εξαρτά κάθε μέτρο απελάσεως από τον όρο να συνιστά η συμπεριφορά του οικείου προσώπου πραγματική και ενεστώσα απειλή, στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας ή του οικείου κράτους μέλους, διαπίστωση που προϋποθέτει, κατά κανόνα, ότι το οικείο πρόσωπο τείνει να διατηρήσει τη συμπεριφορά αυτή στο μέλλον.

31 Πρέπει να προστεθεί ότι, οσάκις μέτρο απομακρύνσεως από την επικράτεια λαμβάνεται ως ποινή ή ως παρεπόμενο μέτρο σε σχέση με ποινή κράτησης, αλλά εκτελείται δύο και πλέον έτη αφότου αυτή εκδόθηκε, το άρθρο 33, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 επιβάλλει στα κράτη μέλη να βεβαιώνουν ότι το οικείο πρόσωπο εξακολουθεί να αποτελεί υπαρκτή και πραγματική απειλή για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια, καθώς επίσης να εξετάζουν κατά πόσον έχει επέλθει μεταβολή των περιστάσεων από τότε που ελήφθη η απόφαση περί απομακρύνσεως.

32 Τέλος, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 28, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, πριν λάβει απόφαση περί απελάσεως για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, το κράτος μέλος υποδοχής πρέπει να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, τη διάρκεια παραμονής του οικείου προσώπου στην επικράτειά του, την ηλικία του, την κατάσταση της υγείας του, την οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, την κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωσή του στο κράτος μέλος υποδοχής και το εύρος των δεσμών του με τη χώρα καταγωγής.

33 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 28, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να κρίνουν ότι ποινικά αδικήματα, όπως εκείνα του άρθρου 83, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αποτελούν σοβαρή προσβολή θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας, ικανή να συνιστά άμεση απειλή για την ηρεμία και τη σωματική ασφάλεια του πληθυσμού και ότι, ως εκ τούτου, εμπίπτουν στην έννοια «επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας», με αποτέλεσμα να δικαιολογείται ενδεχομένως η λήψη μέτρου απελάσεως βάσει της παραγράφου 3 του άρθρου 28 της οδηγίας 2004/38, υπό την προϋπόθεση ότι ο τρόπος τελέσεως τέτοιων αδικημάτων χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα σοβαρός, κάτι που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει βάσει ειδικής εξετάσεως της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί.

34 Κάθε μέτρο απελάσεως εξαρτάται από τον όρο να συνιστά η συμπεριφορά του οικείου προσώπου πραγματική και ενεστώσα απειλή, στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας του οικείου κράτους μέλους, διαπίστωση που προϋποθέτει, κατά κανόνα, ότι το οικείο πρόσωπο τείνει να διατηρήσει τη συμπεριφορά αυτή στο μέλλον. Προτού λάβει απόφαση περί απελάσεως, το κράτος μέλος υποδοχής πρέπει να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, τη διάρκεια παραμονής του οικείου προσώπου στην επικράτειά του, την ηλικία του, την κατάσταση της υγείας του, την οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, την κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωσή του στο κράτος μέλος υποδοχής και το εύρος των δεσμών του με τη χώρα καταγωγής.

Επί των δικαστικών εξόδων

35 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

Το άρθρο 28, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/38 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να κρίνουν ότι ποινικά αδικήματα, όπως εκείνα του άρθρου 83, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αποτελούν σοβαρή προσβολή θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας, ικανή να συνιστά άμεση απειλή για την ηρεμία και τη σωματική ασφάλεια του πληθυσμού και ότι, ως εκ τούτου, εμπίπτουν στην έννοια «επιτακτικοί λόγοι δημόσιας ασφάλειας», με αποτέλεσμα να δικαιολογείται ενδεχομένως η λήψη μέτρου απελάσεως βάσει της παραγράφου 3 του άρθρου 28 της οδηγίας 2004/38, υπό την προϋπόθεση ότι ο τρόπος τελέσεως τέτοιων αδικημάτων χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα σοβαρός, κάτι που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει βάσει ειδικής εξετάσεως της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί.

Κάθε μέτρο απελάσεως εξαρτάται από τον όρο να συνιστά η συμπεριφορά του οικείου προσώπου πραγματική και ενεστώσα απειλή, στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας του οικείου κράτους μέλους, διαπίστωση που προϋποθέτει, κατά κανόνα, ότι το οικείο πρόσωπο τείνει να διατηρήσει τη συμπεριφορά αυτή στο μέλλον. Προτού λάβει απόφαση περί απελάσεως, το κράτος μέλος υποδοχής πρέπει να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, τη διάρκεια παραμονής του οικείου προσώπου στην επικράτειά του, την ηλικία του, την κατάσταση της υγείας του, την οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, την κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωσή του στο κράτος μέλος υποδοχής και το εύρος των δεσμών του με τη χώρα καταγωγής.

(υπογραφές)